

esse questiones, quæ super hoc institui possunt: alteram scilicet, utrum prævia admonitio in huiusmodi casibus necessaria censeri debeat, & ad hanc negativè respondeat; alteram verò, utrum sæpèdicta admonitio præmitti possit; ad hanc autem respondet affirmativè; ubi potissimum non alio consilio id agatur, quam ut reus, se denunciandum superiori non ignorans, & ad emendationem, & ad correctionem recipendam se melius comparari possit. Hanc sententiam planè sectantur Antonius à Spiritu S. in suo *Directorio Regularium tract. 3. disp. 6. n. 614.* & Castropalaus part. 3. tract. 16. disp. 5. punct. 7. n. 17.

XII. Næc obstarè videtur supra indicatum iustitiæ vindicativæ detrimentum. Ecclesiastica enim Tribunalia misericordiam æquè, ac iustitiam fovent, atque id præcipuè spectant, ut delinquentes ad bonam frugem convertantur.

XIII. Illud præterea veluti significando indicavimus, nonnisi canonicis remediis procedendum esse in extirpandis abusibus, etiam cum reverentia esse comprobentur. Utiq; à sollicitationis materia, quæ prædictarum Constitutionum obiectum est, minimè recedamus, cum olim in quibusdam regionibus, quæ turbulentis & factiosis hominibus refertæ erant, evenisset, ut in ipsa sacramentali Confessione poenitentes à Confessariis sollicitarentur ad tumultuandum, & rebelandum adversus legitimum dominum, qui huiusmodi locis, urbibus, aut regnis actu imperabat; non defuerunt Ecclesiastici Præsules, tanta impietate commoti qui consentirent, & affirmarent, ac etiam propositis Edictis, decernere vellent poenitentes ita sollicitatos teneri coram legitimo Ecclesiastico Iudice Confessarios ad præ-

dicta sollicitantes denunciare; non solum quia huiusmodi Sacerdotes in Fide suspecti habendi erant, propter Sacramenti abusum; verum etiam quia fundamentum prædictarum Constitutionum, quæ statuunt sollicitatos in Confessione ad venerea, sollicitantem denunciare debere, cum sit irreverentia, & contemptus, quam hic erga Sacramentum ostendit, similis causa æquè militat adversus eos, qui in Confessione poenitentes sollicitant ad alterius generis crimina, adeoque etiam ad seditiones, atque tumultus: ille quoque graviter peccat, nec leviorem censuram male credentia suspensionem, qui in sacramento Confessionis vel ad venerem, vel ad quæque flagitia, seu peccata, provocat confitentem; & propterea iure etiam optimo iudicio Inquisitorum subjectus est: verba sunt Penæ in Commentariis ad Directorium Eyermerici part. 2. comment. 81. ad quæst. 56. Qui pariter sententiæ suffragantur Rodericus à Cunha in tract. de Confessariis sollicit. quæst. 2. n. 20. & quæst. 8. n. 9. Sanchez in suis select. disp. 11. n. 25. Trimarcha de Confessariis abusus. sacram. Penit. disp. 14. sect. 3. num. 15. & seq.

XIV. Sed cum Pontificia Constitutiones, superius laudatæ, de Confessariis dumtaxat, qui sollicitant ad inhonestæ, vel turpia, loquantur; eumque hoc delictum frequentius esset, & sæpius in Tribunali Poenitentia committeretur, quàm alia alterius generis (atque utinam adhuc identidem admitti non pergeret) ideoque Pontifices huic potissimum occurrere voluerint; denique cum ageretur de extensione, à casu ad casum in re poenali: hinc factum est, ut neque laudari, neque probari meruerit consilium dictorum Præsulum, qui Constitutiones Apostolicas ad alia crimina, præter

ca;

ea, quæ expressè in illis enantiatur, extendere cogitabant, atque decernere, ut, sicuti sollicitatus ad venerea in Confessione, Confessarium sollicitantem denunciare tenetur, nec nisi expleta huiusmodi denunciacone, aut saltem data fide de ea adimplenda, peccatorum suorum absolute donari potest; & sicuti adversus Confessarios ad præmissa sollicitantes proceditur cum testium singularium depositionibus; ita pariter agendum esset in casibus, quibus poenitentes à

Confessariis sollicitarentur ad crimina diversi generis, quæ de carnis concupiscentiam non referuntur. His rationum fundamentis innititur sententia priori contraria, cui Doctores communiter suffragantur. Consuli possunt Carena, Diana, Bonacina, Homobonus, Bossius, Sanctarellus, & alii, quos allegat, & sequitur bon. mem. Card. Cozza in suis dubiis selectis de hac sollicitationis materia dub. 1.

LIBER SEPTIMUS.

DE HIS, QUÆ CAVENDA SUNT IN CONSTITUTIONIBUS SYNODALIBUS.

Ne factæ ab Episcopo Synodales Constitutiones viribus careant, aut interpositæ ab illis appellationes eorumdem executionem retardent, plurima detegimus vitia, ob quæ sæpius illas aut recessas, aut saltem impugnatas vidimus, cum in minoribus constituti sacris Urbis Congregationibus studium, operamque nostram navavimus. Et quoniam hæc præcipua causa fuit, cur huic nostræ lucubrationi manus admoveremus; nimirum ut Episcopos de his monerimus, à quibus in suis Constitutionibus cavere debeant; idcirco in hac re elucidanda diutius immorabimur.

CAPUT PRIMUM.

De cavendis quoad quæstiones nondum definitas; ubi de quæstione, an sit de Jure Divino residentia quoad habentes curam animarum.

Sapienter monet Fagnanus in cap. Sicut olim, num. 82. de accusat. in provincialibus Synodis faciliè quæstiones decidentur, inter Catholicos Doctores controversæ, & à Sede Apostolica hactenus non definitæ;

Tom. I.

In rebus dubiis, & de jure controversis, non facile definitiones fiant, præsertim ubi grave aliquod præjudicium parari potest, velut in materia Sacramentorum evadenda, aut explicandis casibus usurarum, & aliorum vitiorum,

R.

qui-

quibus timorata conscientia irretiri possunt. Minus itaque erunt illae definiende in Synodis Dioecesanis, aut quidquam in harum Constitutionibus dicendum, quo statui videatur, quid de illis sentiendum sit.

II. Cùm sacrae Congregationis Concilii Secretarii munereungebamur, quidam Episcopus, prudentia ac doctrina praeclarus, atque amicitiae necessitudine nobis conjunctus, suas ad nos misit Constitutiones, quas paraverat, in sua futura Synodo mox promulgandas. In his animadvertimus, Parochis, aliisque animarum Rectoribus continuam inter suas oves residentiam praecipit, & commendari, utpotè quae iis injuncta esset jure naturali, & Divino; quod insuper dicebatur, à Concilio Tridentino jam definitum. Praesulem amicè admonuimus, ut suos Parochos quidem ad assiduam residentiam pro viribus excitaret, sed abstinere à jure determinando, è quo residentia obligatio oritur; quale enim hoc sit, Divinum ne, an merè Ecclesiasticum, dissidentibus inter se Patres haudquam invicem conciliari poterint, tandem deliberatum est, ut novo quidem decreto cuncti animarum Pastores ad residentiam adigerentur, ac severè poenitentia macibus infligerentur; nihil tamen definiretur de jure, quo iidem continè inter suas oves versari tenentur; quinimò ita decretum concinnandum Patres duxerunt, ut nihil inde alterutrius sententiae detraheretur; quae omnia enarrantur à Cardinali Pallavicino *Histor. Concil. Trid. lib. 7. cap. 6. lib. 16. cap. 4. lib. 27. cap. 12.* Hanc Tridentini mentem cùm perspectam habuerit Pius IV. in Allocutione habita ad Cardinales, & Episcopos Kalendis Martii 1564, quae extat in Actis Consistorialibus; agens de residentia à

III. Ut amico Praesuli plenè satisfaceremus, hæc nos illi reposuimus. Indubitatum est, assidua residentiae onus cunctis animarum Pastoribus incumbere, illudque à Conciliis, & Patribus frequenter inculcari, quod, longa contexta canonum serie, fuscè ostendunt Bartholomæus Carranza *opus. de resid. Episcop. c. 7.* & Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part. 2. lib. 3. à c. 39. usque ad 36.* sed non ita certum est jus, à quo illud promanet, contententibus plerisque, residentiam à jure Divina esse Episcopis, & Parochis imperatam; aliis ex adverso ejus obligationem ad jus merè Ecclesiasticum referentibus. De hac controversia acriter disceptatum fuit in Concilio Tridentino ante *sess. 6.* sub Paulo III. sed ea vehementius recruduit sub Pio IV. in conventibus habitis ante *sess. 19. & 23.* ac tanto studio in utramque partem versata est, ut plura pro utraque sententia exarata fuerint opuscula, quae proderunt Venetiis anno 1562. impressa typis Jordani Zileri. Cumque dissidentes inter se Patres haudquam invicem conciliari poterint, tandem deliberatum est, ut novo quidem decreto cuncti animarum Pastores ad residentiam adigerentur, ac severè poenitentia macibus infligerentur; nihil tamen definiretur de jure, quo iidem continè inter suas oves versari tenentur; quinimò ita decretum concinnandum Patres duxerunt, ut nihil inde alterutrius sententiae detraheretur; quae omnia enarrantur à Cardinali Pallavicino *Histor. Concil. Trid. lib. 7. cap. 6. lib. 16. cap. 4. lib. 27. cap. 12.* Hanc Tridentini mentem cùm perspectam habuerit Pius IV. in Allocutione habita ad Cardinales, & Episcopos Kalendis Martii 1564, quae extat in Actis Consistorialibus; agens de residentia à

Con-

Concilio Lateranensi sub Innocentio III. atque à Tridentino animarum Pastoribus, novis sanctionibus injuncta, hæc ad rem subdidit: *Licet verò neque in illo, neque in isto Concilio clarè definitum sit, an residentia de jure Divino esse censetur, quod neque etiam nos nunc ex improviso definire audeamus.*

IV. Non ignoramus, quosdam præstantissimos Doctores contendere, questionem, de qua est sermo, etsi clarè, & expressè definita non fuerit, esse nihilominus virtualiter, & implicite, ut ajunt, à Concilio Tridentino decisam; quod hac argumentatione manifestè confici arbitrantur: Quo quisque jure obligatur ad finem, ad ea pariter obligatur, quæ ad assequendum finem sunt necessaria; atqui Episcopi, cæterique animarum Rectores, juxta Tridentinum, jure Divino obligantur ad pascendum sibi commissum gregem, atque ad pascendum, uti decet & oportet, est necessaria residentia, quemadmodum idem Tridentinum declarat: igitur jure Divino iidem ad residentiam obligantur. Sed difficultas est in altera parte secundæ propositionis, quam minorem vocant; etenim non dixit Tridentinum, non posse oves pascere, qui non resident, sed qui *grebis suo non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt;* hæc autem verba commode referri queunt ad anumum, cùm verè intelligatur gregi suo invigilare, assistere, eumque non deserere, qui, etsi absens sit corpore, illius tamen regimini & tutelæ sedulo excubat animo, juxta illud Apostoli 2. ad Corinth. 11. *Instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum* Quamobrem aliquot ex Tridentini Patribus, qui prædictis decreti verbis obtiterant, meumabant, adhuc clariorum esse expoliverunt,

& residentiae præceptum juri Divino adscribi videretur, erumdem verborum sensu penitus inspecto, postea acquirerunt; quod pariter refert laudatus Pallavicinus *cit. lib. 27. c. 12. n. 5.* Ad hæc docet S. Thom. 2. 2. *quæst. 185. art. 2. in corp.* in qualibet obligatione præcipue spectandum esse obligationis finem; cùm autem finis, propter quem animarum Pastoribus residentia præcipitur, sit spirituale bonum animarum, quibus præstatur; exinde concludit Angelicus, quod si eundem finem assequi possint in absentia, tunc licite se à suis ovibus iidem subducere queant. Et profectò, si residentiae præcepto non satisfacti, qui ita inter suas oves versatur ut animo ab illis absit, nullam gerens earumdem curam, quia tali pacto finem contemnit, propter quem residentia ei imperatur, sicuti sapientissimè perperderunt Patres Concilii Aquilejensis anni 1566. *rubrica 5. Quod de Episcoporum residentia à sacro Concilio Tridentino, & summorum Pontificum Constitutionibus cautum est, hoc non est intelligendum, ut presentia assistant, nihil præterea agant, cùm ex sacris canonibus residentia sit accipienda in eum sensum, ut sit laboriosa, non otiosa; id, quod duobus præsertim Tridentinae Synodi verbis egregie exprimitur, ut pascant, & regant, &c. Collectionis Harduini tom. 10. col. 1886.* ob oppositam rationem censebitur residentiae præceptum adimplere, qui etsi à suis ovibus corpus subducatur, animo tamen iidem adest; finem obtinet illas pascendi & regendi, ad quem localis Pastoris presentia dirigitur.

V. Hanc eandem S. Thomæ rationationem prosequentes illi Tridentini Patres, qui residentiae onus à solo jure Ecclesiastico impositum affirmabant, adhuc clariorum esse expoliverunt,

R. 2
runt,

runt, atque exemplo illustrarunt, apud eundem Pallavicinum *lib. 16. cap. 4. num. 15.* Contingit aliquando, aiebant, adeo exiguum esse Dioecesim, cui Episcopus præest, tamque angustus limitibus coarctati, ut à loco suæ Dioecesi finitimo melius ipse, & commodius suas oves pascere, & regere queat, quam possit alius residens in amplissimæ Dioecesis centro; si itaque in residentia obligatione, juxta doctrinam Angelici spectandus est obligationis finis, non potest dici, quod residentia præcepto non obtemperet, qui in prædicto loco degit, unde pusillo suo gregi æquè imminere, ac prospicere potest, ac alter, qui in amplissimæ suæ Dioecesis præcipua urbe commoratur.

VI. Hac nos amico Præsuli scriptissimus eo dumtaxat consilio, ut sibi persuasum haberet, non esse à Tridentino definitam questionem, de qua loquimur, sicuti ipse opinabatur, non autem, ut illum distraheremus à sententia, quæ residentia obligationem pro naturali, & Divino animarum Pastoribus injunctam defendit; ultro enim fatemur, hanc sententiam communiorē esse, eique ferè omnes calculum adjecisse, qui post Tridentinum scripserunt, tam Theologos, quam Canonistas, inter quos Sotus *lib. 10. de justitia, & jure quæst. 3. art. 1.* Bellarminus *epist. ad Thamanensem Episcopum nepotem suum*, post editionem Coloniensem anno 1619. aliasque, rursus vulgata post *Acta Legationis Helæticæ Cardinalis Passionis, Vazquez opus. de Benefic. cap. 4. §. 2. n. 121.* Lessius *lib. 2. de just. & jur. cap. 34. num. 157.* Azorius *Instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 4. quæst. 1.* Carranza *cit. tract. de resid. Episcop. cap. 2.* Navarrus *manual. cap. 25. num. 221.* Gonzalez in *Cap. Relatum, de Cleric.*

non residens. num. 6. & seq. Fagnanus in *Cap. Ex parte, eod. tit. n. 21. & seq.* Zoësius *ad eund. tit. num. 2.* Zypæus *num. 7.* Pirhing. *num. 11.* alique innumeri.

VII. Quod autem accidere posse, numero præcedenti indicavimus, id re ipsa contingit in sex Episcopis Cardinalibus, Ostiensi, Portuensi, Sabiniensi, Albanensi, Prænestino, & Tusculano, qui, ut omnibus notum est, in Collegio S. R. E. Cardinalium principem locum obtinent, suppresso per Calixtum II. septimo Episcopatu suburbicario, sanctarum videlicet Rufinæ, & Secundæ, seu Sylvæ Candidæ olim nuncupato, cujus Cathedralam, & Dioecesim idem Pontifex Portuensi Ecclesie perempto universit. Sex hujusmodi Episcoporum Dioeceses urbi Romæ admodum proximæ sunt, ac penè contiguæ; sed tamen à Dioecesi Romana verè distinctæ, & separatæ, ut etiam colligere licet ex nostra Constitutione *115. §. 21. Bullarii nostri tom. 1.* Cum verò prædicti Episcopi Cardinales in ipsis Dioecibus non resident, sed Romæ moram ducant, summo Pontifici assistentes, & Apostolicæ Sedis servitiis addicti; licet aliquandò ad visitandas easdem Dioeceses se conferant, ut alibi videbitur, siquæ à residentia in propriis Dioecibus ex dispensatione Pontificia plerumquæ absint; hinc aliquis argumentum desumere posset, ut sustineret, residentia debitum, non à præcepto Divino, sed ab Ecclesiastica institutione provenire. Neque porro ullum nobis onus incumberet huic argumento respondendi; cum nos nec uni, nec alteri ex præmissis sententiis adherere professi simus. Sed quoniam diximus communiorē post Tridentinum esse opinionem illam, quæ residentia præceptum à jure Divino desumit, silentio minime præter

terendam censemus responsonem, quæ dari posset ab hujus sententia propugnatoribus; nimirum, Cardinales Episcopos suburbicarios, dum in Urbe resident, ut Romano Pontifici, & Ecclesie universalis negotiis operam præstent, satisfacere debito residentia, si non materialis, at saltem formalis; quod quidem summa facilitate adimplent ob parvam distantiam sibi commissarum ab Urbe distantiam; Romanum verò Pontificem, dum sciens, & prudens id fieri patitur, & tacitam ipsis dispensationem à residentia materiali concedit, non eos quidem à legis Divinæ vinculo absolvere, sed interpretando definire, Divinam legem illos in casu, de quo agitur, ob adjunctas rerum circumstantias, nequaquam adstringere. Et hæc sanè responso conformis est doctrinæ S. Thomæ in *quodlibet. 9. art. 15.* cui post Covarrubiam, Sotum, & Vazquez, plenissimè adhaeret Fagnanus in *cap. Ex part. num. 57. & seq. de Clericis non resident.* quamque etiam late exornat Hurtadus in *suis Resol. Moral. de Residentia tom. 1. resol. 9. n. 29. & seq.* Specialiter autem, pro eo quod pertinet ad prædictos sex Episcopos suburbicarios, pluram habet Cardinalis Brancatius in sua dissertatione *de Optione sex Episcopatum.*

CAPUT II.

Iterum de cavenandis, quoad questionem nondum definitam, ubi de ea, an Clerici Beneficarii sint Domini, vel administratores fructuum suorum Beneficiorum.

Minus nobis arrisit, quod in alia offendimus Synodo, ubi illata mentione gravis obligationis, quam habent Clerici Beneficarii Beneficio-

Tom. I.

rum, quæ possident, fructus honeste decentique sustentationi superfluos, erogandi in pauperes, aliasve piis causis, ejusmodi obligationis hæc ibidem afferebatur ratio, nimirum, *quia Clerici Beneficarii non sunt prædictorum fructuum Domini, sed meri dispensatores*; quamquam enim commendaverimus consilium Episcopi, renovandi, seu verius inculcandi observationem præcepti, quo singuli obstringuntur Beneficarii, neutiquam tamen visa est approbata adjuncta præcepti ratio, qua videbatur assumi, quasi decisa controversia, etiamnum inter Doctores agitata, de qua statim.

II. Quidquid sit, an juxta priorum Ecclesie sæculorum disciplinam Ecclesiasticis Beneficiis gaudere possent, quibus opulentum suppetebat patrimonium, quod negare videtur Hieronymus *epist. ad Nepotianum, Julianus Pomerius de vit. contempt. plat. lib. 2. cap. 9.* alique Patres congesti à Thomassino *de vet. & nov. Eccles. discipl. part. 3. lib. 3. c. 4.* certum est, hæc nostra tempestate, etiam Clerici divitiis affluentibus Ecclesiastica Beneficia conferri; neque est, qui dubitet, quin idem verum dominium habeant redituum, quos ex proprio percipiunt patrimonio; in quorum proinde mala distributione, aut etiam pravo usu, possunt utique contra alias virtutes, perinde ac laici, non verò contra strictam justitiam peccare.

III. Certum pariter est, ante factam divisionem bonorum Ecclesiasticorum debuisse Episcopum, ad quem pertinebat eorumdem administratio, partem singulis assignatam fideliter elargiri, nec potuisse, absque violatione justitiæ commutative, pauperes fraudare ea quarta parte proventuum, quæ juxta ejus ævi disciplinam, erat pauperum indigentis sublevandis des-

R 3

ti-

tinata; quod quidem onus, ex eadem profluens iustitiæ virtute, iis in locis, in quibus nondum facta est prædicta divisio, etiamnum incumbit Episcopis, Abbatibus, aliisque Beneficiariis, quorum Ecclesiasticis rebus sunt illi admixti pauperibus, ac Ecclesiæ fabricæ, juxta præcæm institutionem, & attribuit; ex quibus propterea si aliquid sibi usurpent, sunt injusti rei alienæ detentores, & tenentur ad restitutionem.

IV. Certum denique est, etiam posita Ecclesiasticorum bonorum divisione, & assignata jampridem pauperibus quarta parte fundorum ad Ecclesiam pertinentium, ex quibus, putant Doctores, erecta & dotata fuisse hospitalia, aliaque instituta opera pia, ad eorumdem pauperum commodum; adhuc nihilominus teneri Clericos Beneficiarios redditus, quos ultra sui honestam sustentationem ab Ecclesia percipiunt, distribuere in pauperes, aliave pia opera erogare, nec posse, absque gravi peccato, in convivia, ludos, venationes, & similes profanos usus impendere, aut consanguineis elargiri, nisi tamquam pauperibus; si verè pauperes sint, & tunc, ut minus egant, non ut discescant.

V. Hanc obligationem omnes Ecclesiæ Canones aut imponunt, aut omnibus impositam agnoscunt, qui Ecclesiæ militant stipendii. Canon. 37. tom. 1. Collectionis Hieronymi col. 18. inter Apostolicos, decernit. *Omnia rerum Ecclesiasticarum Episcopus curam gerat, & eas administret, tamquam Deo intente. Non liceat autem eis aliena quid sibi vendicare, vel propriis cognatis, quæ Dei sunt, largiri. Sin autem sunt pauperes, ut pauperibus suppeditet: sed non eorum prætextu vendat, quæ sunt Ecclesiæ.*

Huic innumeri consentiunt canones collecti à Gratiano *causa 12. quæst. 1.* alique, quos præfert Theophilus Raynaudus in *Opusculo*, cui titulus *mala è bonis Ecclesiæ, lib. 2. sect. 3. cap. 3. num. 12. Oper. tom. 12.* Et ne quis hæc Ecclesiæ sanctiones ad solam tempus referri credat, quo nondum facta erat prælorum, aliorumque fundorum, ad Ecclesiam spectantium, divisio, audiat Tridentinum *sess. 25. cap. 1. de reformat. ubi postquam Episcopus monuit, ut modesta suppellectili, mensa, ac frugali victu sint contenti, iisdem interdicit: Ne ex redditibus Ecclesiæ consanguineos, familiaresque suos augere studeant, cum & Apostolorum canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis dñent; sed si pauperes sint, iis, ut pauperibus, distribuant; eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa; immò, quam maxime potest, eos sancta Synodus monet, ut omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, unde multorum malorum in Ecclesia seminariarum extat, penitus deponant. Quæ verò de Episcopis dicta sunt, eadem non solum in quibuscumque Beneficiis Regularia obtinentibus, pro gradu sui conditione, observari, sed & ad S. R. E. Cardinales pertinere decernit. Scimus utique, & Magistrum Lorcam hunc Tridentini locum intellexisse, non de Beneficiorum fructibus, seu eorumdem portione Ecclesiæ Prælati, aliisque Clericis attributa, sed de bonis immobilibus mensæ Episcopalis, aliorumque Beneficiorum, quorum dominium est penes Ecclesiam. At ipsamet allegata Tridentini verba turpiter deceptum Lorcam evincunt; etenim Tridentinum loquitur de illis bonis, quibus fas est*

Be-

Beneficiariis sublevare suorum consanguineorum, si qua verè premantur, inopiam; nemo autem dicit unquam, posse in istos conferri bona immobilia Præbendarum, quemadmodum scitè ponderat Sylvius in 2. 2. D. Thom. *quæst. 185. art. 7. conclus. 5.* Quocirca nullus omninò Doctor, præter unicum Lorcam, ausus fuit unquam eximere Beneficiarios à gravi obligatione distribuendi redditus Ecclesiasticos, suæ honestæ sustentationi superfluos, in pauperes, aliave pia, & religiosa opera; quod eruditissimus Raynaudus, quo fortasse nullus accuratus Doctorum placita hæc de re perquisierat, testatum reliquit, *cit. loc.* inquiens: *Denique nemo planè Doctorum dissentit, sive inter Theologos scholasticos, sive in morales, sive inter Jurisperitos, ita ut quavis jampridem illis, & dissidia efferbuerint inter Doctores quoad dominium fructuum superfluum, sitne penes Beneficiarios, an penes alios, tamen quoad peccatum græve in dispensatione superfluum aliter, quam ad pios usus, nemo planè, planè inquam nemo, dissentiat.*

VI. Hæc, ut diximus, certissima sunt. Verum, quod modo à Raynardo audivimus, acriter decernatur de titulo, seu causa, è qua prædicta gravis oriatur obligatio. Plerique, præcipue ex antiquioribus, eam oriri arbitrantur ex stricta iustitia; docent siquidem, Clericos meros esse administratores, non autem dominos Ecclesiasticorum proventuum, qui honestè ipsorum sustentationi supersunt; ac proinde eos impendentes in usus profanos, tamquam reos violatæ iustitiæ, obligant ad restitutionem aut Ecclesiæ, aut pauperibus faciendam; idemque restitutionis onus imponunt usuroribus, consanguineis, cæterisque

pecuniam à Clericis recipientibus, quam certò sciunt ex Ecclesiastico Beneficio illis obvenisse. Ita, præter antiquiores, sentiunt Navarrus de *Ecclesiast. reddit. quæst. 1. monit. 2. l. num. 1.* Azor. *Instit. part. 2. lib. 7. cap. 8. §. Prima igitur, & §. Quod attrinet;* Comitulus *Respons. moral. lib. 1. quæst. 70. & 71.* Moneta de *distrib. part. 3. quæst. 1. num. 14.* Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. de Sacram. Ord. lib. 2. cap. 5. regul. 9. & regul. 10.* Genetius *Theolog. moral. num. 2. tract. 1. de Benefic. cap. 11.* Continuator *Prælectionum Honorati Tournely, tract. de Benefic. cap. 4. art. 5. conclus. 1.* Cardinalis Capisuccus in *suis Controvers. theolog. contr. 30. per tot. sed speciatim §. 5. & seq.* quorum opinionioni præcipuum fundamentum præbent cum Canones asserentes, bona Ecclesiastica esse *Patrimonium Christi*, sicuti habetur in *cap. Cum secundum, de præbend. & dignit. Res Ecclesiæ, & patrimonium pauperum*, ut dicitur in *Can. final. 16. quæst. 1.* tum Ecclesiæ Patres, qui fortè, & rapine reos faciunt Clericos expendentes redditus Ecclesiasticos in profanos usus, inter quos Hieronymus in *cap. 3. Isaiæ vers. 14. in fin.* ubi ait: *»Rapina pauperum in domibus eorum est, quando replent thesauros suos, & Ecclesiæ popibus abutuntur in deliciis, publicæ casque stipes, quæ ad sustentationem pauperum datæ sunt, vel sibi reservant, vel propinquis distribuunt, & alienam inopiam, suarumque faciunt esse divitias:»* Bernardus in *epist. 2. ad Fulcon. Canon. Regul. 2. 11.* *Quidquid præter necessarium victum, ac simplicem vestitum de altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est; alique retulit Thomassinus de *vet. & nov. Eccles.**

R 4

dis-

discipl. part. 3. l. 3. à c. 26. usque ad 35.

VII. Alii ex adverso, attribuentes Clericis rerum dominium etiam superfluum redditum, quos ab Ecclesia percipiunt, existimant gravem obligationem illos erogandi in pauperes, aliove pias operibus applicandi, non oria ex stricta iustitia, sed vel ex lege charitatis, & misericordie, Clericos Beneficiarios prae illis adtrahente; vel cum Cardinali de Lugo de iustit. & jur. tom. 1. disp. 4. num. 16. ex virtute religionis; vel cum Lessio lib. 1. de iust. & jur. cap. 4. num. 47. & Hualdo de iust. & jur. tom. 1. tract. 4. num. 82. ex positivo præcepto Ecclesie; quamobrem prædictos redditus largientes consanguines, aliove ratione dissipantes, à gravi quidem culpa non excusant, sed à restitutionis onere absolvunt. Hinc sententiam inter ceteros, propugnant Bannes 2. 2. quest. 71. art. 6. Dominicus Soto de iust. & jur. lib. 10. quest. 4. art. 3. Sylvius in 2. 2. D. Thomæ quest. 185. art. 7. conclus. 4. Molina tract. 2. de iust. & jur. disp. 147. Vazquez de rebus cap. 1. §. 2. dub. 1. Covarr. in cap. Cum in officis, de testam. num. 7. Sarmiento de rebus Eccles. part. 4. cap. 6. num. 2. Marsilius eod. tract. part. 2. cap. 1. 15. & 35. Gonzalez in cap. Si quis sanè, de peculio Clericorum, à non. 6. usque ad fin. Fagnanus in eod. Cap. à num. 1. usque ad 6. Barbosa Jur. Eccles. lib. 3. capit. 17. alioque ab his allegati, qui suam opinionem duobus potissimum sustentant argumentis. Primum desumunt ex Beneficiorum origine, quod in hunc modum exponunt. Cum Ecclesie provenit, iniqui, in communis administratur, & quarta illorum a pars, statim temporibus, in Clericos distribuebat Ecclesie obsequiis

DE SYNODO DIOECESANA

addictos, nemo facile credit, alterum ex his evenisse; nimirum vel singulos Clericos adeo exiguum redditum portionem, ubique locorum, atque è qualibet Ecclesia participasse, quæ tantum ad necessariam sustentationem ipsorum sufficeret; vel si aliquid ultra sui honestam sustentationem perciperent istius portionis dominium non fuisse penes illos, quibus ceteroquin dabatur in pretium & mercedem laboris. Jam verò, pergunt, cum post factam bonorum divisionem, quartæ parti, inter Clericos olim dividendæ, subrogatæ sint Præbendæ, & subrogatum induat naturam ejus, cui subrogatur; necessariò inde consequi videtur, ut unâ cum possessione Præbendæ, omnium ejusdem Præbendæ fructuum dominium Beneficarii consequantur.

VIII. Alterum argumentum eisdem opinioni suppeditat Tridentinum sess. 23. cap. 1. & sess. 24. cap. 12. de reform. quibus in locis decernit, ut Beneficarii, qui à Beneficii loco sine legitima causa diu absunt, aut Fidei professionem intra præscriptum tempus emittere negligunt, suorum Beneficiorum fructus non faciant suos; hinc enim, per argumentum à contrario, inferitur, quod si in loco Beneficii resident, & Fidei professionem debito tempore emittant, eosdem fructus faciant suos. Facere autem fructus suos, idem omninò esse, ac eorundem dominium acquirere, patet ex cap. unic. de Clericis non resident. in 6. ubi Bonifacius VIII. loquens de distributionibus quotidianis, iis dumtaxat erogandis, qui Divinis intersunt, ait: Qui verò aliter de distributionibus ipsis quidquam receperit... rerum sic receptorum dominium non acquirit, nec faciat eas suas.

Ne-

LIBER VII. CAPUT II.

IX. Neque hujus sententie patroni aliquid roboris inesse putant argumentis in contrarium allatis. Ad primum enim reponunt; bona Ecclesiastica recedunt à Património Christi, quia scilicet Christi intuitu, ejusque amore sunt in Ecclesiam collata; nuncupantur etiam Res Ecclesie, quia Beneficialium fundorum dominium penes Ecclesiam est; ac denique appellantur Patrimonium pauperum, tum quia Clericis dantur, qui solis Ecclesie stipendiis olim victitabant, eorumque plerique etiamnum, præter id, quod ab Ecclesia percipiunt, aliud non habent, unde valeant sustentari; tum quia singuli Beneficarii gravi obstringuntur præcepto largiendi pauperibus quiddam, ultra propriam sustentationem, ex Ecclesie bonis acquirunt. Ad allegata autem Patrum testimonia, eos ita loquutos, respondent, oratoria quadam exaggeratione, qua etiam in divites laicos, pauperum indigentibus non subvenientes, interdum inveni consueverunt. Hieronymus enim, relatus à Gratiano sub initium distinctionis 42. ait: Aliena rapere convictere, qui ultra necessaria sibi retinere probatur; & Ambrosius, seu quicumque sit Auctor sermonis 81. qui inter Ambrosii Opera circumferretur, relatus in Can. Sicut, dist. 47. omnes divitibus affluentibus ita alloquitur. Quis tam injustus, tam avidus, tam avarus, quam qui multorum alimenta, suum non usum, sed abundantiam, & delicias facit? Neque enim minus est criminis habentem tollere, quam cum possis, & abundes, indigentibus denegare. Esurientium panis est, quem tu detines; nudorum indumentum est, quod tu recludis; & miserorum redemptio est, & absolutio, pecunia, quam tu in terram defodis.

X. Porro tam Auctores primæ, quam secundæ sententie, sibi suffragari contendunt Angelicum Doctorem. Duplici in loco Doctor hanc versavit questionem, in Quodlibetis nimirum, & in Summa. In Quodlibetis, quæ circa annum 1257. ab eo scripta, testantur Ehard de Scripturis Ordinis Prædicatorum tom. 1. pag. 272. & Tournon in Vita S. Thomæ pag. 153. aperte adhæret posteriori sententia; etenim quolibet. 6. quest. 7. art. 12. ad 3. hæc habet: Aliter dicendum est de illis Ecclesiasticis bonis, quæ principaliter sunt attribuenta necessitatibus pauperum, & ex consequenti necessitatibus Ministrorum, sicut sunt bona hospitalium, & aliorum hujusmodi; & aliter de illis bonis, quæ sunt principaliter attributa utibus Ministrorum, sicut sunt Præbendæ Clericorum, & alia hujusmodi. Nam in primis bonis pecuniam committitur non solum ex abusu, sed etiam ex ipsa rerum conditione, dum aliquis in suos usus assumit, quod est alterius; & ideo tenetur ad restitutionem, tamquam defraudator rei alienæ. In secundis verò bonis non committitur peccatum, nisi per abusum, sicuti & de bonis patrimonialibus dictum est; unde non tenetur quis ad restitutionem, sed solum ad penitentiam peragenda.

XI. Post exarata Quodlibeta, suadente Clemente IV. qui mense Februario 1265. fuerat Pontifex renuntiatus, operam dare cepit Angelicus suæ conscribendæ Summæ Theologicæ, & Secundam Secundæ circa annum 1269. absolvit, uti consequuntur Ehard loc. cit. & Tournon pag. 207. In hoc autem postremo Opere nempe 2. 2. quest. 185. art. 7. sententiam retraxit, quam in Quodlibetis docerat, contendunt plerique ex his, qui primam

mam opinionem propugnant. Verum, ut ingenue loquamur, in hoc ipso Theologicae Seminae sunt, quem isti Doctores sibi favere ajunt, videtur Angelicæ doctrinam confirmare, quam in cit. quodlibeto 6. tradiderat; præmissa quidem distinctione bonorum, & disserens de Ecclesiasticis proventibus, Episcopi sustentationi assignatis, inquit: *De his autem, quæ sunt speculatim suo usui deputata, videtur esse eadem ratio, quæ est de propriis bonis.* Nihilominus tamen, quia hio S. Thomas non ita perspicue, sicuti alias solet, mentem suam explicuit, ideo Genectus, ne sibi contrarium fateatur Angelicum, cujus doctrinæ est addictissimus; de ejusdem, hæc in re, sententia ita cit. loc. concludit: *Licet autem Angelicus Doctor singulari quadam perspicuitate mentem suam ut plurimum aperire soleat, nullumque relinquat de veritate opinionis, & mentis sua dubitandi locum; fatendum tamen, illum, in hac questione resolvenda, verbis ita in speciem ambiguis usum esse, ut etiam insigntiores illius discipuli significarint, docuerintque, quæ juxta eundem Sancti Doctoris mentem, Beneficiati non possint esse domini reddituum Beneficiorum suorum; attamen nonnulli reperti sunt, qui contrario planè modo illius mentem interpretati sunt, & fundamentum suæ sententiæ hausserunt ex quodlibeto sexto.*

XII. Alium suæ opinioni præsidium comparare studuit Natalis Alexander ab auctoritate S. Caroli Borromæi; in cujus Concilio Mediolanensi I. definitum affirmat; Beneficiarios non esse dominos Ecclesiasticorum reddituum, qui suæ honeste sustentationi perspiciunt, eosque in profano usus impendentes, ad restitutionem ab eodem adactos. Verum nos, qui nullus par-

tit studio abrepti sumus, nihil ejusmodi à S. Carolo decisum propehemus; etenim in primo Concilio Provincialis Mediolanensi, ad restitutionem obligantur Beneficiarii non satisfaciētes oneribus, suis Beneficiis impositis, quique redditus ad certos usus, puta ad Templorum ornatum, vel ad dotandas virgines, à fundatore designatos, sibi usurpant, aut propria auctoritate in alios vertunt usus, de quibus decernitur *Act. Eccles. Mediol. part. 1. pag. 39. Quod si facere omiserint, sed eos fructus sibi vindicare, vel ad alios transferre ausi fuerint, vel in quem debent usum non impenderit, se ex sacris Canonibus, & sanctorum Patrum sententia, sacrilegii reos esse intelligant, & eorum omnium necessaria restitutione teneri, neque ulla omnino, etiam immemorabili, consuetudine excusari.* Sermonem postea instituit Concilium de Ecclesiasticis proventibus, quos interdum Beneficiarii uberius percipiunt, quam ad vitam honestè traducendam propria cujuslibet requirit conditio; & de hisce eisdem Beneficiarios in hunc modum alloquitur: *Dubitare non debent ad eum finem hæc copiam illis esse attributam, ut præter eo, quæ ad victum, & cultum vobis satis essent, supplerent etiam, quibus Divini cultus ornatus, & splendor conservaretur, & pauperum inopia, & indigentia sublevaretur.* Monet deinde, ac per viscera misericordiae Jesu Christi obtestatur Clericos quibus annui redditus redundant, ne hisce abutantur in augendis consanguineis, aut in nutriendæ vanitate, sed in augendis consanguineis, aut in nutriendæ vanitate, sed in nutriendæ vanitate; sed ut memores propriæ obligationis, illos pauperibus distribuunt, nulla tamen facta mentione justitiæ, immò potius sola indicata lege charitatis, qua ad id faciendum obstringuntur: ait

ait quippe: *Ex eo verò, quod supererit, si necessaria pauperibus alimenta denegarint intelligant, se, quos non poverunt, occidisse; atque ob violatam sanctissimæ charitatis legem, mortale peccatum commississe, quo sibi tram in die iræ thesauraverunt.*

XIII. Quod tamen à S. Carolo decisum negamus, ultro concedimus, in nonnullis Dioecesis aliorum Episcoporum Synodis affirmari, & veluti certum assumi; in Synodo quippe Nonantulina, anno 1688. habita à Cardinali de Angelis, legimus: *Superfluos Ecclesiæ redditus in pios usus expendant, memores, illorum non esse dominos, sed tantum commendatarios, & administratores; & in Synodo Veliterna, habita à Cardinali Cybo anno 1698. Quicumque redditus Ecclesiasticos possident, novent, res Ecclesiæ nihil aliud esse, quam vota Fidelium, prætia peccatorum, & patrimonium pauperum, earumque propterea ministros se esse, non dominos, ut quod illis superest, in pauperum necessitatibus erogent.* Licet autem nos ejusmodi Episcoporum effata haudquaquam reprehendamus, cum liberum illis fuerit sententiam amplecti, quam innumeri Theologi laudabiliter propugnant, & tutiorem esse, atque in praxi consulendam, etiam alii, qui pro contraria stant, Doctores latentur, inter quos Lessius *de just. & jur. lib. 2. cap. 2. num. 42. & Duvallius in 2. 2. D. Thom. part. 2. Tract. de charitate, & elemosyna quest. 8. art. 6. attamen consulimus existimamus, ut Episcopus in Synodo abstinere à questione decidenda, suoque calculo adjiçiendo alteri ex controversiis inter Catholicos opinionibus. In hoc autem proposito nos affirmant Patres Concilii Tridentini; scimus etenim, enunciatum decretum *sess. 25. cap. 1. de reform. quo**

interdicitur Episcopis, ne ex redditibus Ecclesiæ consanguineos, familiaresque suos augere studeant, ita prius fuisse effortatum, ut ejusmodi prohibitiōnis hæc ibidem adduceretur ratio, videlicet, quia *Ecclesiasticorum proventuum dispensatores tantum sunt; & tamen hæc postrema verba in generali congregatione, habita die 23. Novembris 1563. visa sunt Patribus expungenda & re ipsa expuncta sunt; quoniam Cardinalis à Lotharingia Archiepiscopus Remensis, Petrus Guerrerus Archiepiscopus Granatensis, aliique Præsules illis intercessere, ne detrimentum afferrent sententiæ, et ipsi ejebant, valde communi, quæ Ecclesiasticorum etiam superfluum proventuum dominium Beneficiariis attribuit. Rem totidem ferè verbis narrat Cardinalis Pallavicinus *hist. Concil. Trident. lib. 24. cap. 3. num. 4. neque inficiatur Paulus Sarpi ejusdem Concil. hist. lib. 8. quævis, ut indulgat suo genio aut impugnant, aut saltem obscurandi veritatem, decreto obtinisse asserat, non Cardinalem à Lotharingia, neque Archiepiscopum Guerrerum, sed Episcopum Sulmonensem; quod tamen falsum esse, fatetur etiam modernus Auctor, qui Sarpi historiam in Gallicum sermonem vertit, eodemque, quo Sarpi, inimicus veneno, lividis notis aspersit, uti legere est tom. 2. pag. 724. n. 22. Quocirca, si Concilii Tridentini Patres noluerunt questionem attingere inter Catholicos exagitatam, jure, meritoque nos consulendum duximus Episcopis, ne illam in suis Synodis definiant, aut tamquam definitam assument.**

XIV. Urgent ipsi, & inculcant suis Clericis, ex Ecclesiæ stipendiis vicitantibus, gravem obligationem, quam habent, elargiendi pauperibus, aliisque pîis usibus applicandi, sibi redun-

dundantes Ecclesiasticos reditus; sed adhuc latentem hujus obligationis originem non investigent; ut enim sjobat Cardinalis Bellarminus in epistola ad Theanensem Episcopum nepotem suum *controv.* 8. & 9. parum refert determinare, unde illud proveniat gravis obligationis vinculum, quo ceteroquin omnes Beneficiarios obstringit, inadhibenter scimus: *Non disputo*, inquit Bellarminus, *questionem illam, an Prælati sint verè domini reddituum Ecclesiasticorum, & an teneantur restituere, quæ malè expendunt. Parum enim refert, utrum Prælati damnetur ad inferos quia peccavit contra justitiam, an quia peccavit contra charitatem, non bene distribuendo facultates suas. Solum quero, in quos usus debeat expendere suas Ecclesiasticas facultates, ut non amittat vitam æternam.*

CAPUT III.

Regulam præcedentibus capitibus tradita limitatur.

Accidit interdum, rem aliquam in questionem adduci nondum ab Ecclesia definitam, & nihilominus integrum esse Episcopo, aliquid de illa decernere, citra violationem regule, quam modo tradidimus; etiam aliquando totius controversiæ cardo unice vertitur circa jus commune, quo solum inspecto, disputant Theologi, utrum aliquid fieri liceat, necne; cæterum nullus eorum abjudicet Episcopo potestatem, illud suo peculiari statuto inhibendi, quod plerique contentum esse à jure communi permissum. Rem pandant, quæ subnectimus, exempla. Percurrenti Dioecesanam Synodum Neapolitanam, celebratam à Cardinali Pignatello, poterit primo aspectu, decisa videri controversia,

magnis animorum motibus inter Doctores agitata, de qua nos egimus in *nostra Institut.* 15. n. 20. & seq. in ea quippè Synodo *part. 1. c. p. n. 4.* sancitum legitur, Ecclesiasticæ jejunii sanctitatem ab iis quoque servandam, quibus, valetudinis causa, esus carniæ in Quadragesima, aliisque essentialibus feriis indulgetur; quod tamen apud Theologos est in questione positum. Verùm, re sedulo examinata, controversiæ declinationem ex ejusdem Synodi verbis minimè inferri, animadvertimus; in ea siquidem non dicitur, Ecclesiasticum jejunium cum carniæ esu ritè componi, quod plures negant Theologi, qui res morales per analogiam ad physicas explicantes, sibi animo fixerunt Ecclesiasticum jejunium instar compositi physici, quod destrui necesse est, si vel una corruat ex partibus; ejusdem essentiam constituentibus; sed abstrahendo ab hac questione jejunium, etsi non integrè, ac sicuti ab Ecclesia præcipitur, suo tamen modo servare, in ea Synodo jubentur, quos à carniæ abstinere sægra valetudo non permittit; quod, ab aliis Dioecesanis Synodis, Lucana videlicet, Adjacensi, & Aleriensis, sanctissime constitutum, ibidem asseritur; in quarum præsidium adduci etiam potuissent Acta Ecclesiæ Tarantasiensis, edita ab Anastasio Germonio, ejusdem Urbis Archiepiscopo, in sua Dioecesanam Synodo, ubi *ad tit. de observat. jejun. lib. 3. cap. 2.* hæc habentur: *Nos autem, qui dispensantem huc solum spectare intelligimus, ut, quantum fieri potest, à malè affectis corporibus pericula ex noxiarum ciborum usu imminuentia avertantur, non videmus, cur dispensatus (quamvis carniæ edere licitè possit) ab hoc tamen saluberrimo Ecclesiæ præcepto excusari possit; imò, cum ex robusto-*

*re alimento valentior factus, facilius jejunaturus presumatur, nihil obstatè putamus, quin, & ipse, sicut cæteri Christiani, tempore jejunii, semel tantum in die, horaque ab Ecclesia præscripta, cibum sumere debeat; cum, & inter celeberrimos Theologos non desint, qui se idem sentire scriptis mandaverint. Neque verò quempiam inficiari arbitramur, posse Episcopum ad unicam saltem comestionem præcepto obstringere, quos adversa valetudo ab alia jejunii parte, quæ est abstinentia à carniæ, absolvit; præsertim cum summi Pontifices Clemens XI. Innocentius XIII. & Benedictus XIII. in Edictis, quæ tamquam Episcopi Romani per Cardinalem suum in Urbe Vicarium super observatione quadragesimalis jejunii, singulis annis, ut moris est, promulgarunt, id ipsum Romæ fieri præceperint, ad quæ Edicta allusit laudatus Cardinalis Pignatellus, præfatam Synodalem Constitutionem ita exorditus: *Quia verò Apostolicæ Sedis, magisterio Spiritus Sancti edoctæ, præceptionibus, & institutis saluberrimis admonemur, &c.* Sed supervacaneum est de hac re pluribus disserere; quoniam nos, postquam supremum Petri solum consendimus, sinentes, Theologos in suis speculationibus tempus terere, Ecclesiasticæ jejunii, hominum intemperantia, fatiscentem disciplinam, quantum fert conditio temporum, pro viribus sustentare curavimus, injungentes Episcopis, ne ulli permittant diebus Quadragesimæ, valetudinis causa, carniæ vesci, nisi adjecta lege religiose servandi alteram jejunii partem, quæ consistit in unica comestione; quod patet ex nostris Apostolicis litteris, quæ extant in *tom. 1. nostri Bullarii* 19. 27. 55. 99.*

II. Simile judicium ferendum est

de aliis Synodalibus Constitutionibus, quibus severe interdicitur, ne Dominicis, aliisque festis diebus, exerceantur negotiationes, neve fiant publicæ nundinæ, sive annuæ, sive hebdomadariæ, quemadmodum non solum cautum reperimus in Synodo Provinciali Cameracensi II. *tit. 4. c. 2.* & Mechliniensi I. *tit. de festis, cap. 5.* verum etiam, teste Van-Espen *Jur. Eccles. univers. part. 2. tit. 17. cap. 4. num. 15.* & 16. statutum legitur in aliis pluribus Synodis Dioecesanis Belgii, nimirum Buscoducensi *tit. 12. cap. 2.* Tornacensi anni 1643. *tit. 5. cap. 7.* & Yprensi anni 1609. *tit. 6. cap. 1.* quibus ex Italicis addimus Synodum Laurentanam, habitam à Cardinali Romani anno 1626. Senogalliensem, habitam à Cardinali Antonio Barberini 1527. Sutrinam celebratam à Cardinali Julio Spinola 1671. Farsensem, coactam à Cardinali Carolo Barberino 1685. Cæseniensem, habitam à Cardinali Denhoff, 1692. aliasque non paucas. Etenim, quamquam plures reperiantur nimium fortasse benigni Theologi, qui negotiationem, etiam si publicè, & cum strepitu exerceant, non accensendam opinentur operibus servilibus, festis diebus vetitis, atque aliquod præterea ex iis cum inficiari nequeant, nundinas, seu mercatus, ne Deo sacratis diebus fiant, expressè saltem prohiberi in *Cap. 1. de feriis*; huic tamen præcepto derogatum assertur per contrariam consuetudinem; ut videre est apud Cæjetanum in *Sum. verb. In festo prohibita.* Silvestrum in *Sum. verb. Negotium* §. 2. Navarrum *manual. c. 13. num. 8.* & Layman *Theolog. moral. lib. 4. tract. 7. cap. 2. n. 6. versic. Dica octavo.* Nihilominus nullus umquam ausus fuit negare Episcopo potestatem, ejusmodi consuetudinem abrogandi, suaque peculiari sanctione interdicens,

ne prædicti profani actus, per quos certè Fideles summopere distraherentur à Divinis, exercescentur diebus festis; quod bene observant Ventrigr. in *prax. ter. Eccles. tom. 1. annot. 16. §. 1. num. 19. Zaul. ad Stat. Favent. tom. 1. lib. 7. observat. ad rubric. 2. num. 24. Nicol. in prax. Canon. tom. 1. litt. C. §. 1. num. 44.*

III. Quamobrem Episcopus removens à diebus, Dei cultui specialiter deputatis, aut solemnes nundinas, aut etiam hebdomadarias, nullam definit questionem inter Theologos controversam, sed suo muneri indubitanter adnexam auctoritatem exerit, ad tuendam dierum festorum sanctitatem, quæ per prædictos actus profanatur. De hac materia uberrimè à nobis tractatum est in nostris Apostolicis litteris, ad Ordinarios ditiosis Ecclesiasticæ datis 5. Novembris 1645. impressis *tom. 1. nostri Bullarii 144. in ordine*, in quibus, præmissa distinctione nundinarum annuarum ab hebdomadariis, quas *mercatum* vocant, mercatum diebus festis haberi omnino prohibuimus, annuus verò nundinas, non tam permittendas, quam ad evitanda populorum incommoda, ex quadam connivencia, tolerandas diximus, modò non exercescentur his matutinis, & Vespertinis horis, quibus Divina Officia in Ecclesiis celebrantur, quod in iisdem litteris copiosius explicatur.

CAPUT IV.

Præcipue abstinendum à definiendis questionibus respicientibus Sacramenta; ubi de intentione Ministri requisiti ad validitatem Sacramenti.

AUdivimus à Fagnano, illas potissimum questiones in particularibus Synodis esse relinquendas intactas, quæ circa Sacramenta versantur. Quoniam autem impossibile foret eas omnes hic recensere, nonnullas delibabimus, quæ frequentius occurrunt.

II. Utque id ordinatim conficiamus, à questione exordimur omnia Sacramenta complectente, alias subinde indicaturi ad singula pertinentes. Questio est inter Theologos, sæpius à Parochis reficari solita, an, & qualis intentio sit necessaria in Ministro, ut validum Sacramentum conficiat. Aliquam intentionem, saltem faciendi, quod facit Ecclesia, in eo requiri, Fidei dogma est; etenim Eugenius IV. in suo decreto post Concilium Florentinum, *tom. 9. Collectionis Harduini col. 438. septem novæ Legis Sacramentis singulatim enumeratis*, ait: „Hæc omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus, tamquam materia, verbis tamquam forma, & persona Ministri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia:“ & Concilium Tridentinum *sess. 7. can. 11. de Sacramentis in genere*, contrarium sentientes anathemate pertrinxit: „Si quis dixerit, in Ministris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem, saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anathema sit.“

Nec

LIBER VII. CAPUT IV.

III. Nec verò pauca, nec levissima rationum momenta, quibus hoc Fidei dogma fulcitur; nam in primis Christus Dominus, Sacramentorum novæ legis auctor, & institutor, eorundem administrationem esse voluit, actionem humanam; actio autem humana esse non potest, nisi sit libera; nec libera, nisi fiat ex rationis judicio, & cum intentione voluntatis. Præterea actio Sacramentalis referri potest ad varios fines; infans quippe potest exemp. grat. aqua ablui, vel ad munditiam corporis, vel ad sanitatem; quamobrem, ut ablutio sit Sacramentalis, necesse est, ut ad finem Baptismi determinetur per intentionem abluentis. Demùm, ut Sacramentum validè conferatur, qui illud administrat, gerere se debet ut Christi, & Ecclesiæ Ministri; ad quod profectò necessarium est, ut illud animo intendat, quod Christus instituit, aut facit Ecclesia.

IV. Ex his porrò, quæ latè exornant Theologi, præcipue Gregorius de Valentia *tom. 4. commentarior. Theologicor. disp. 3. quæst. 5. punct. 3.* colligitur, eum, qui jocosè ac scurriliter Sacramenti ritum celebrat, Sacramentum non consecrere, neque validè administrare. Is quippe animum illudendi sibi adesse ostendit, non verò ponendi religiosam actionem, à Christo Domino institutam, ejusque virtute sacram; quare Lutheri, & Calvinii error, Sacramenta, per jocum administrata, nihilominus rata esse asserentium, primò confixus est à Leone X. anno 1520. cum, inter cæteras, hanc quoque Lutheri propositionem prospexit: „Si per impossibile confessus non esset contritus, aut Sacramentorum non serio, sed joco absolveret, si tamen credat se absolutum, verissimè est absolutus:“ &

deinde expressè damnatus à Concilio Tridentino, cum *cit. sess. 7. tum sess. 14. cap. 6. & can. 9. de Sacram. Penitent.*

V. Nec quemquam movere debet, quod Socrates *lib. 1. hist. Eccles. cap. 15. Sozomenus lib. 2. c. 17.* aliique ex Rufino scribunt de Alexandro Patriarcha Alexandrino; ei nempe, aliisque Episcopis ad Concilium congregatis, ratum visum fuisse, ac validum Baptisma, ab Athanasio nondum ex puerili ætate emerso, cum sociis ludente, collatum. Primò enim, uti nos animadvertimus *Institut. 8.* multi auctores factum illud non modò revocant in dubium, sed planè inficiantur; quoniam, si Hieronymi Chronico fidem adhibeamus, Alexander ad sedem Alexandrinam non est evehctus ante annum 321. & Athanasius, eodem Sozomeno referente, anno 325. Concilio Nicæno, jam Diaconus, interfuit, atque in sequenti anno Alexandro vita functo successit, quocirca explicari non potest, quomodò puer inserit, Ecclesiam Alexandrinam regente Alexandro; & quamvis Alexandrum anno 313. Episcopum inauguratum dicamus, uti tradunt Papius *ad ann. 311. num. 26.* & Patres Mauro Benedictini in *Vit. Athanas. tom. 1. Oper. part. 3.* tunc tamen Athanasius suæ ætatis annum duodevicesimum egisse oportuit, quoniam annorum saltem triginta prædicto anno 326. Alexandrinum Episcopum eundem renuntiatum, ferè communiter Eruditi consentiunt; numquam enim ei ab Arianis objectum legimus, quod junior Episcopatum arripisset, ut de Paulino, Hieronymi fratre, narratur; ætas verò duodeviginti annorum ab illis puerilibus nugis jam abhorret, quibus Socrates, & Sozomenus Athanasium distentum scribunt. Deinde

Deinde, etsi res ita se habuerit, nihil tamen exinde ad astruendum hereticorum errorem conficitur; Athanasium quippe, non irrisorie, sed serio Baptisma contulisse eo ritu, quem ab Alexandro Episcopo adhiberi viderat, ex eo colligitur, quod iidem Historici narant, eum scilicet, non omnes promiscue socios, sed solum Cathecumenos baptizasse; cum autem Athanasium, tunc lusisse iidem asserunt, nihil aliud sibi voluisse videntur, quam eundem, in re serio peracta oblectamentum animi, tamquam extrinsecum finem, sibi proposuisse.

VI. Verum, quamquam apud Catholicos certissimum sit, in Sacramenti Ministro aliquam intentionem requiri, saltem faciendi, quod facit Ecclesia; valde tamen inter eosdem disputatur de huius intentionis obiecto, seu quid illud sit, ad quod ferri debeat ejusmodi intentio, quam omnes necessariam fidentur. Ambrosius Catharinus, & Dominicorum familia, Episcopus Minorensis, & postea Archiepiscopus Compasani in *Opusculo de intentione Ministris contentum*, ad Sacramentum valide administrandum, satis esse, ut Minister intentionem habeat serio perficiendi ritum externum, qui ab Ecclesia adhibetur; atque ideo, etiam si suam intentionem retineat, aut interius dicat, se nolle facere, quod facit Ecclesia, dummodo exterius serio agat, nulloque signo pravam suam voluntatem prodatur, ratum perfectumque Sacramentum ab eo perfici Catharini propugnant. Catharino praeiverant Petrus Cantor, Robertus Cardinalis Pullus, Paludanus, Sylvester; eumque postea sunt secreti Salmeron *lib. 1. comment. in epist. D. Pauli 3. part. disp. 2.* Joannes Marius Scribonius in *Sum. Theolog. de Sacram. in genere quest. 6. & 7.* Vincentius

Contemporarius in *suo tract. de Sacram. in genere.* Hyacinthus Serry in *Vind. Catharin.* Natalis Alexander, Gaspar Juenin, alique recentiores.

VII. Hac tamen opinio visa est aliis coincidere cum Lutheri, & Calvini doctrina, à Concilio Tridentino expressè damnata; ac propterea non dubitarunt heresis notam eidem innuere. Verum hujusmodi censores Concilii Tridentini historiae se prorsus juvenos ostendunt; etenim sessio septima, ubi primo impium hereticorum dogma anathemate confossum fuit, habita est die 3. Maii 1547. & laudatum Catharini Opusculum, Romæ typis impressum prodit anno 1552. quia Opusculi auctor, ea occasione, in aliquam erroris suspicionem venerit, quapropter Cardinalis Pallavicinus, cui Tridentini canones, & decreta, eorumque genuinus sensus, ignota profectio non erant, in *eiusdem Concilii historia lib. 9. cap. 6. num. 2.* loquens de sententia à Catharino in eodem Concilio propugnata, hæc habet: *Equidem existimo Catharini sententiam falsam esse, sed non ideo per Tridentinos canones dissertè damnatam; quapropter fas illi fuit asserere, eam Concilio non contradicere; & lib. 12. c. 10.* exponens decreta Pœnitentiæ Sacramentum spectantia, à Concilio Patribus formata, *num. 34.* ait: *«Ex hisce postremis verbis conjicere potest quisvis ea «legerit, haud esse expunctam sententiam Catharini, aliorumque Theologorum, opinantium, Sacramento, quo ratum sit, sufficere in Ministro voluntatem serio agendi, & «obesse tantummodo jocum, quem «Sacramentum suscipiens cognoscere «possit.»*

VIII. Quamobrem melioris iudicii Theologi, Catharini opinionem ab heresi censura vindicant, latumque

in-

inter illam, ac Lutheri & Calvini doctrinam, discrimen intercedere demonstrant, præsertim Vazquez in *3. part. tom. 2. disp. 138. c. 2. & 3.* Cardinalis de Lugo de *Sacrament. disp. 8. sect. 2. n. 15.* Natalis Alexander *Theol. dogmat. & moral. tom. 1. lib. 2. de Sacram. in genere cap. 7. art. 3. reg. 1.* Juenin de *Sacrament. dissert. 3. quest. 5. cap. 2. art. 3. §. 1.* Quintino Marcus Antonius de Dominis *lib. 5. de republic. Eccles. c. 12. §. 10. & 13.* ubi perversum hereticorum errorem astruit, Catharinum à sua sententia prorsus alienum agnoscit, & fatetur. Negari tamen haud potest, grave vulnus præfate opinioni inflictum ab Alexandro VIII. à quo die 7. Decembris 1690. hæc inter alias propositio damnata fuit: *«Valet Baptismus collatus à Ministro, qui omnem ritum externum, formamque «baptizandi observat, intus verò in «corde suo apud se resolvit; non «intendo facere, quod facit Ecclesia.»* Sed nihilominus, à damnationis telum illam defendere conatur Juenin *cit. loc. Serry in citatis Vindictis pag. 119.* Auctor *Oper. de re Sacram. pag. 113.* alique, confixam propositionem intelligendam rati, eum ritus externus aut non serio, sed joco, & mimicè peragitur, aut ab illo exercetur, qui aliunde, hoc est ab aliqua exteriori circumstantia, puta à Sacramenti postulatione, non determinatur ad agendum nomine Ecclesiæ; seu tamquam Ecclesiæ Minister: ultrò enim admittit Juenin, non valide baptizare, qui à nemine postulatus domi infantum abluat cum expressa Sanctissimæ Trinitatis invocatione, si intra se deliberet id, quod fert propositio damnata: *non intendo facere, quod facit Ecclesia.*

IX. Verum, ut hæc res coram Deo se habeat, nulla usque adhuc de ea

Tom. I.

emanavit expressa Apostolicæ Sedis definitio. Quamvis igitur communior sit sententia exigens in Ministro intentionem vel actualem, vel virtuales, faciendi non solum ritum externum, sed id, quod Christus instituit, seu quod facit Ecclesia, & hæc, veluti tutior, sit omnino servanda in praxi; non est tamen Episcopi priorem opinionem reprobare, atque ad hanc posteriorem, etiam theoretice tuendam, suos Diaconos adigere; causas quippe majores, difficilioreque questionis, Fidem, aut disciplinam spectantes ad Apostolicam Sedem deferendas, statuit perpetua Ecclesiæ consuetudo, ab Innocentio III. in *cap. Majores, de Baptismo, confirmata.* Quare, si constet, quempiam aut Baptismum contulisse, aut aliud Sacramentum ex illis, quæ iterari nequeunt, administrasse, omni adhibito externo ritu, sed intentione retenta, aut cum deliberata voluntate non faciendi, quod facit Ecclesia, urgente quidem necessitate, erit Sacramentum iterum sub conditione perficiendum; si tamen res moram patitur, Sedis Apostolicæ oraculum erit exquirendum; quemadmodum ad Severum Scholasticum Constantinopolitanum faciendum scriptis Ferrandus, Ecclesiæ Chartaginensis Diaconus, in difficili questione, qua tunc Ecclesiæ satigabatur, doctus; in doctisque in varias partes scissis, in quibus: *«Interroga, vir prudentissime, si quid veritatis cupis audire, «principaliiter Apostolicæ Sedis «Autoritatem, cuius sana doctrina consuetat judicio veritatis, & fulcitur «munimine auctoritatis.» tom. 9. Biblioth. Patr. pag. 509.* Quod semel monitum volumus, ut regula sit etiam pro aliis controversiis, quas mox commemoravimus.

S

CA-

CAPUT V.

Nonnulla recensentur questiones spectantes Sacramentum Baptismi, à quibus in Synodo definitendis est abstinendum; ubi de Baptismo collato infanti in matris utero latitante, necnon infanti qui aliquam sui partem ex utero matris emisit.

Nemo sit, qui putet, nos extra propositum vagari, cum singulis Sacramentis, atque interdum etiam prolixius, disserimus; etenim, quamquam nobis in animo non fuerit, tractatum de Sacramentis elucubrare, attamen quia plerumque Episcopi in suis Synodis de quolibet Sacramento specialem sermonem institunt, nostri instituti esse arbitramur, difficultatum scopulos, in singulis latentem, iisdem detegere, per quos mediis incedere debeant, neque in unam, alteramve partem deflectere, ne secus in legem delinquant, quam à Fagnano didicimus, suamque Synodum eruditorum hominum detersis exponant.

II. Post indicatam igitur controversiam, omnibus Sacramentis communem, nonnullas statim ostendimus questiones, ad Sacramentum Baptismi peculiariter pertinentes, quas in Synodalibus Constitutionibus præstat potius præterire, quam enodare. Certum est, infantem in matris utero ita latitantem, ut nulla ejus pars aqua perfundi queat, baptizari non posse, nec ei quidquam prodesse, quod nonnulli hæretici olim sunt arbitrati, si ejus loco, matris corpus abluatur, quemadmodum lib. 6. contra Julianum cap. 5. disertè tradit Augustinus, reclus in Can. 114. de Consecrat. dist. 4. Si ad matris corpus id, quod in ea concipitur, pertineret, ita ut ejus pars deputaretur, non baptizaretur infans, cujus mater bap-

zata est aliquo mortis urgente periculo, cum cum gestaret in utero. Nunc verò, cum etiam ipse baptizatur, non utique bis baptizatus habebitur. Non itaque ad maternum corpus, cum esset in utero, pertinebat; & præsertim D. Thomas 3. part. quæst. 68. art. 1.1. At quæstio est, an reserato materni uteri ostio, quod puerperii initio contingit, valde baptizetur infans, cujus corpusculum, etsi nulla sui parte in lucem prodierit, aqua nihilominus, saltem per siphunculium tingi potest. Mirum est, quantum in hac questione variant Doctores. Valde eum baptizari affirmat Victoria in summi de Sacram. quæst. 32. Suarez in 3. part. disp. 2. quæst. 68. sect. 6. art. 11. in comment. Gregorius de Valentia tom. 4. disp. 4. quæst. 1. punct. 2. §. Tertio sequitur Chapeville de casibus in peste cap. 2. quæst. 10. sub fin. quibus ex recentioribus adherent Pegoleus in tract. probabil. cap. 4. & seq. Pietionum part. 5. de Baptismo quæst. 8. Florentius Cocq de Baptismo sect. 7. Franciscus Heno disp. 3. quæst. 1. conclus. 1. Holzmann Theolog. moral. tom. 2. tract. 2. cap. 2. art. 2. §. 1. num. 137. Sbogar in Theolog. radicali tract. 13. de Baptismo cap. 5. n. 45. & Gabriel Gualdus in Opusculo de hære accuratè conscripto, Patavii impresso anno 1710. & denuò anno 1712. quorum sententiam Theophylus Raynaudus, etsi contrariam sequatur, dicit communissimam. Negant ex adverso idem Raynaudus Opusc. de ortu infantium per sectionem cesaream n. 6. num. 14. Oper. tom. 14. Cardinalis de Laurea in 2. sent. tom. 1. Baptism. disp. 14. art. 34. Martinus Orelli in peculiari de hoc argumento dissertatione, Nicolaus Herminier de Baptism. cap. 10. Natalis Alexander Theol. dogmat.

& moral. tom. 2. lib. 2. c. 7. prop. 2. in fin. Juenin ad Sacram. disserti. 2. quæst. 7. c. 1. art. 2. in fin. Gilbert. consult. Canonie. tom. 2. consult. 22. de Baptismo per tot. & præsertim pag. 242. & seq. Cardinalis Gotii tom. 13. pag. 260. & novissimè Joannes Laurentius Berù in sua Theolog. tom. 6. lib. 3. c. 18. Sed non omnes hujus posterioris sententiæ Patroni eidem fidunt argumento. Theophylus Raynaudus validum fatetur Baptismum, collatum infanti è matris utero nondum egresso, si ad ejus corpus aqua quomodocumque peringat; sed hoc nequaquam evenire posse putat; nam (inquit) & ipse uterus est admodum abditus, ac exquisitè occultus à momento conceptionis usque ad tempus partus, & intra ipsius uteri latetibus fetus tot undique secundinis circumseptus, ut neciam, qua ratione dici posse, aquam ita esse applicabilem, ut ad factum immediatè possit pertinere; neque ad rem facere autumat Raynaudus, quod aqua maderiant secundinæ, quibus infantis corpus involvitur; nemo quippe, ait, censebit, verè baptizatum iri puerum sacco coriaceo inclusum, si aqua soli coreo affunderetur, per quod ad pueri corpus non pervaderet.

III. Sed ex duobus, quæ Raynaudus tamquam certa sumit, primum est evidenter falsum; siquidem ex medicorum, & obstetricum testimonio satis constat, infantem, puerperii initio, secundinarum involucris jam spoliatum, posse intra matris uterum tangi, & tractari; alterum verò est in questione positum; quamvis enim serè communiter Doctores concedant, validum non fore Baptismum, si aqua sola perfunderetur vestes, quibus baptizandus obtegitur, non omnes tamen idem sentiunt de secundinis, quibus infans à natura circumvestitur; hæ quippe cen-

sentur quodammodo pars infantilis corporis, quod propterea videtur immediatè abluì, cum illa maderiant; uti præ cæteris ratiocinantur Sylvester verb. Baptismus 4. quæst. 1. & Vazquez in 3. part. tom. 2. disp. 145. cap. 4. num. 31.

IV. Quomobrem aliud aliud argumentum instaurant, ad evertendum Baptisma, de quo est sermo. Baptismus (inquunt illi) est Sacramentum regenerationis, & secundæ naturalis spiritualis, cui necesse est, ut prima corporis nativitas præcedat; dixit enim Christus Dominus Joann. 3. Nisi quis renatus fuerit denuò; & rursum: oportet vos nasci denuò; non potest autem denuò nasci, qui nunquam antea natus fuit. Eo autem identius huic argumento insistent, quia ab Augustino se illud accepisse gloriantur; enimverò non semel Sanctus Doctor hæc ratiocinatione utitur ad probandum, naturam esse oportere, qui regenerationis lavacro ab originali culpa est expiandus; libro enim 2. de peccat. merit. & remission. c. 27. tom. 10. Oper. col. 63. inquit: "Sacramentum Baptismi profecto Sacramentum regenerationis est: quocirca sicut homo, qui non vixerit, morti non potest, & qui mortuus non fuerit, resurgere non potest; ita qui natus non fuerit, renasci non potest." epist. 187. olim 57. ad Dardanum n. 31. tom. 1. Oper. col. 688. Nec renasci quicquam potest, antequam natus sit; & infra: Non video, quomodo adificentur homines in domum Dei, ad habendum in se inhabitantem Deum, nisi cum fuerint renati; quod non possunt esse, antequam nati; non fore Baptismum, si aqua sola perfunderetur vestes, in utero potest, quoniam restat illi adhuc nasci, renascitur ergo, antequam nascitur, quod fieri nullo modo potest. Idem quod

Augustinus, docet Isidorus *lib. 1. sentent. c. 24. relatus in Can. 115. de Consecrat. dist. 4.* "Qui in matris uteris sunt, ideo cum matre baptizari non possunt, quia qui natus adhuc secundum Adam non est, remanescit secundum Christum non potest."

V. Verum has, & similes Patrum locutiones facile evadunt Auctores primæ sententiæ, contententes, unicuique illarum scopum esse, improbare Baptismum collarum matris pro pueris, quem in utero gestat, quod quidem Baptisma Augustinus loco paulo ante producto contra Julianum rejecit. Neque urgeri se arbitrantur à ratione petita ex allegatis Christi Domini verbis; verè enim, quantum ad rem attinet, natum ajunt, qui ex additiore matris alvi penetralibus ad uteri ostium decidit, atque obstetricis manibus pertractatur. Hanc porro responsionem confirmant auctoritate D. Thomæ, qui *cit. quest. 68. art. 11. in corp.* nuper allatis Patrum testimoniis rite expensis, ideo dumtaxat infantem intra matris uterum latitantem baptizari posse inflictaur, quia salutari aqua immediatè lustrari nequit; ex quo apparet, oppositum ab Angelico statui, cum infantis corpus potest aliquo modo immediatè abluï: "Dicendum *(verba sunt Angelici)* quod de necessitate Baptismi est, quod corpus baptizandi aliquo modo aqua abluatur, cum Baptismus sit quedam ablutio, ut supra dictum est; corpus autem infantis, antequam nascatur ex utero, non potest aliquo modo abluï aqua, nisi forte dicatur, quod ablutio baptismalis, qua corpus matris lavatur, sed filium in ventre existentem perverniat, sed hoc esse non potest, &c."

VI. Hisce argumentis nimium confusus Gualdus in *cit. Opusc. cap. 12. n. 216.* Episcopus hortatur, ut parvulus

intra matris uterum adhuc oculos, cum in vite discrimine versantur, & obstetricis manibus tractari queunt, omnino baptizari præcipiant, atque edicant. Verùm, quoniam ipsemet latetur, ultimum controversiæ judicium à Sede Apostolica esse proferendum; tutius erit, ut Episcopus istud expectet, nec interim quidquam suis Constitutionibus inserat, quod implexe istius questionis decisionem sibi arrogasse videatur. Ad Parochos vero pertinebit obstetricis instruere, ut cum casus evenerit, in quo infantem, nulla adhuc sui parte editum, mox decessurum prudenter timeant, illum baptizent sub conditione, sub qua pariter erit iterum baptizandus, si periculum evadat, & foras prodeat, quemadmodum, post alios, faciendum monet Tournely in *suis prælectione de Sacrament. Baptism. quest. 3. art. 7.*

VII. Hæc de Infante intra matris uterum totaliter abdito. Quid autem de illo dicendum, qui aliquam sui partem ex utero emisit? Huic, instante mortis periculo, in ea parte esse Baptismum conferendum, quæ ex utero emerit, statuit Rituale Romanum *tit. de baptizand. parvulis*; additque, non esse Baptismum ullo pacto repetendum, si salutari aqua infantis caput tinctum fuerit; necus verò faciendum decernit, cum non caput, sed alia quælibet corporis pars aqua perfunditur; tunc quippe puerulum, si vivus evaserit, iterum sub conditione baptizandum præcipit. Rituali Romano consentit Rituale Sacramentorum, à Cardinali Julio Antonio Sanctorio, jussu Gregorii XIII. Romæ vulgato anno 1584. atque utriusque respondent Instructiones S. Caroli Borromei, *Actor. Ecclesiæ Mediolanensis. part. 4. pag. 497. §. Si verò factus.* Hanc eandem doctrinam disertè tradit D. Thom. *3. part. quest.*

quest. 68. art. 11. ubi hæc habet: *Ad quartum dicendum, quod expectanda est totalis egressio pueri ex utero ad Baptismum, nisi mors imminet, si tamen primò caput egrediatur, in quo fundantur omnes sensus, debet baptizari, periculo imminente, & non est postea rebaptizandus, si cum perfectè nasci contigerit. Et videtur idem faciendum, quæcumque alia pars egrediatur, periculo imminente. Quia tamen in nulla exteriorum partium integritas vitæ consistit, sicut in capite, videtur quibusdam, quod propter dubium, quæcumque alia parte corporis abluta, puer post perfectam natiuitatem sit baptizandus sub hac forma: Si non es baptizatus, ego te baptizo.*

VIII. At nihilominus, licet Doctores satis communiter admittant, sub conditione esse repetendum Baptismum, cum abluta fuit exigua pars corporis, puta digitus, & juxta alios etiam sola manus, aut pes, quæ ex matris utero erupit; attamen inter se disputant, an repetendus sit, cum abluta fuit alia pars æquè principalis, ac caput, puta humeri, pectus, scapula, &c. existimantibus plerisque, tam à D. Thoma, quam à Rituali Romano, caput nominatum esse, non restrictivè, sed merè demonstrativè, ut ajunt, seu exempli causa, 20 propterea idem judicium esse ferendum de aliis partibus æquè principalibus, sicuti ratiocinantur Sorus *in. 4. distinct. 3. quest. univ. art. 7. circumædium, Suarez tom. 3. in 3. part. disp. 20. quest. 66. art. 4. sect. 2.* ubi explicans mentem Div. Thomæ, ait: "Si baptismus fieri potest in capite, illa est certissima et sufficientissima materia, quia illa pars præcipua est, & ab ea maximè potest totus homo denominari." Quod si hoc commodè fieri non potest propter aliquod gravis occu-

menti periculum, si fiat ablutio in scapulis, aut in pectore, vel in humeris, erit satis certa & indubitata materia. Interdum verò solet occurrere necessitas baptizandi puerum in pede propter periculum mortis, & tunc etiam licitè id fit; tamen, quia res est dubia, si infans evadat periculum, & per se, nec nascatur, iterum abluendus est sub conditione, prout in Rituali Ecclesiasticis Parochi admonentur." Et hoc est communis doctrina Theologorum cum D. Thomæ; & prosequuntur Gregorius de Valentia *tom. 4. disp. 4. quest. 1. punct. 1. §. Quæquam Recte Sotus, Coninck de Sacram. quest. 66. art. 2. dub. 2. n. 79. Gonzalez in cap. 5. de Baptismo n. 3. & alii.*

IX. Idem dissidium, quod viget inter Theologos, vixisse olim deprehendimus inter Ecclesiarum Antistes. Etenim statuta Synodali Ecclesiæ Biterrensis, à Guillelmo Episcopo anno 1342. condita, *n. 10. tom. 4. Thesaur. nov. Anecdot. Martene col. 644. v. lidum* statuunt Baptismum, quæcumque sit pars corporis, quæ aqua lustratur, præcipuum moneri populum, quod si in ipso partu mulieris immittatur, nec grande periculum, ipsa muliere, multo tempore laborante in editione partus, & caput, manus, vel alia pars infantis appareat, quod in illa baptizatur, & censetur baptizatus." At antiqua statuta Ecclesiæ Rutenensis in Aquitania, ratum dumtaxat habent Baptismum in capite, non verò in alio quovis membro, collatum; *cap. enim 6. tom. 4. Thes. Anecdot. Martene col. 686.* ita decernunt: "Si videri muliere in partu laborante, infans extra ventrem matris caput tantum emisit, & in tanto periculo infans positus, commodè haberi nequeverit, infundet aliquis, vel ali-

qua de astantibus aquam super caput infans, dicens: Creatura Dei ego te baptizo &c. & erit baptizatus. Si vero, non caput, sed aliud membrum emiserit, & super illud membrum aquam effundero, praedicto modo fuerit baptizatus, & postea vivus natus fuerit, non iudicamus, talem esse baptismum. Concilium vero Trevirense anni 1310. discrimen faciens inter membra principalia, & minus principalia, idem statuit, quod nuper laudati Theologi opinantur; c. enim 114. haec habet. *ead. tom. 4. Theol. Aneidoior. col. 268.* „Si autem, muliere in partu laborante, infans in ventre matris tantum caput emiserit, & nasci nequeat, mox aliqua de obstetricibus aquam super caput infantis infundat, dicens: Ego baptizo te &c. & erit baptizatus. Idemque dicendum est, prout quidam asserunt, si maior pars corporis praesentem caput, appareat, baptizatur; seorsus, si minor, solus pes, vel sola manus appareat, baptizari non debet, quod si fiat, nihil agitur. Cum enim partus tunc non nascatur, nec tunc vitam renasci potest.”

X. Cum itaque haec controversia haereticis indecisa remaneat, uti sciret animadvertit Cardinalis de Rohan in suo Rituali Argentiniensi ad tit. de Baptismo §. 5. inquit: *Utrum ritus ut Baptismus, non in capite, sed in aliqua alia corporis parte collatus, nulli non immerito auditant; idcirco cavere debet Episcopus, ne in sua Synodo aliquid quoad eam decernat; sed id solum curabit, ut Parochi, caeterique, quorum interest, illud exacte esequantur, quod in Romano Rituali praescribitur, sicuti optime animadvertit citatus Gibertus in consuli. Canonice. de Sacramento Baptismi con. ult. 22.* ubi Synodus asserit

Ritualium Romano conformes, ejusque vestigiis inherentes.

CAPUT VI.

De forma conditionata Baptismatis, alteriusque Sacramenti characterem imprimentis; ubi de Baptismo collato infanti, qui jam indubitanter mortuus, per miraculum ad vitam creditur revocari.

Quoniam in precedenti capite superius facta est mentio formae conditionatae Baptismatis, necessarium duceimus, de eadem hic ex professo agere, ne deinceps Episcopales Synodi, de illa loquentes, errent; si curi re ipsa non paucas hac in re errasse comperimus. Eam à Scholasticis esse adinventam, & in Ecclesiam invectam, plerique viri eruditi existimarunt; sed eos toto coelo aberrasse ait Martene de antiquis Eccles. ritib. tom. 1. lib. 1. cap. 1. art. 16. num. 10. Siquidem, longè ante Scholasticos, S. Bonifacius, Archiepiscopus Moguntinus, in suis statutis, circa annum 745. ordendis, & tom. 1. Spicilegii à Luca Daclerio editis, cap. 28. haec habet: *Si de aliquibus dubium sit, utrum sint baptizati, absque ullo scrupulo baptizentur, his tamen verbis praemisissis: non te rebaptizo, sed si nondum es baptizatus, egote baptizo.* Idemque, ac totidem verbis, statutum legitimus Capitulari lib. 6. cap. 181. apud Baluzium tom. 1. pag. 534. è quibus idem decretum excerptit, ac suae Canonum Collectioni sub tit. 11. cap. 17. inseruit Isaac Episcopus Lingonensis, apud Harduinum Collect. Concil. tom. 5. vob. 447. Licet porro, ante saeculum VIII. praedictae conditionatae formulae expressam mentionem in Conciliis, & Patribus non inveniamus, quemadmodum

dum praeter laudatum Martene, observarunt Juvenis de Sacram. dissert. 1. quest. 3. cap. 5. art. 1. & Tournely praelect. tom. 6. de Sacram. in genere quest. 1. art. 4. conclus. 2. non rectè tamen inde intrulit Natalis Alexander hist. Eccles. saecul. IX. cap. 4. art. 12. illum non fuisse in usu; quinimò ex antiqua, & constanti Ecclesiae praxi oppositum colligi putamus; quod hac ratiocinatione ostendimus. Perpetuum Catholicæ Fidei dogma fuit, unicum esse Baptisma, juxta illud Apostoli ad Ephes. 4. Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma; quod propterea semel rite collatum, sine gravi periculo iterari posse, semper Ecclesia negavit, uti constat ex can. 47. Apostolor. juxta versionem Dionysii, ex can. 3. Concilii Valentini anni 574. & ex can. 38. Concilii Carthaginiensis III. anni 397. quibus in locis temerè rebaptizantes gravibus subduntur poenis, & Ecclesiastica communione privantur. At eadem Ecclesia, quæ ita docuit, eos nihilominus, de quibus dubitatur, an essent in Christo regenerati, incunctanter baptizandos praecipit; quod innumeris testimoniis comprobatur. Saeculo III. disputatum fuit de Baptismo Clinicoorum, num scilicet validum esset Baptisma per aspersionem datum aegrotis in lecto decumbentibus; consultitur Cyprianus; respondet Sanctus Doctor epist. 76. ad Magnum, validum quidem sibi illud videri; iis autem, qui dubitabant auctorem se esse, ut illud iterum conferrent: *Si aliquis existimat (ait Cyprianus) eos nihil consequutos, eo quod aqua salutaris tantum perfusi sunt, sed inanes, & vacui sunt; non deceptantur, ut, si incommodum languoris evaserint, & convalescerint, baptizentur.* Saeculo v.

à Legatis Maurorum interrogatus 12. tres Concilii Carthaginiensis V. (annis VI.) anni 431. quid agendum foret de pueris, qui an baptizati essent, nemo certo sciret; ad quod responderunt Patres can. 6. Collectionis Harduini tom. 1. col. 937. *Placuit de infantibus, quoties non inveniantur certissimi testes, qui eos baptizatos esse, sine dubitatione teneantur, neque ipsi sunt per atatem idonei de traditis sibi Sacramentis respondere, absque ullo scrupulo eos esse baptizandos, ne ista trepidatio eis faciat Sacramentorum purgati ne privari; eundemque canonem renovarunt Synodus Africana anno 401. & alia Synodus Carthaginiensis sub Bonifacio Episcopo anno 525. Idem ad Rusticum Narbonensem Episcopum, atque iterum ad Neonam Episcopum Ravennatem rescripsit Leo Magnus. Ad hæc autem precedentium Conciliorum, & Patrum decreta alludit Gregorius II. cum de eadem re interrogatus à Bonifacio Episcopo, epist. a. n. 9. tom. 3. Collectionis Harduini col. 1839. respondit: *De parvulis, qui à parentibus subtrahuntur, & an baptizati, an non, ignorant, quia interrogasti; hos ut baptizare debeas, secundam Patrum traditionem, si non fuerit, quæ testificetur, ratio poscit.* Jam verò, cum ex his, aliisque similibus testimoniis, à laudato Martene prolatis, insculenter pateat, antiquum, atque ipsi Ecclesiae coævum usum fuisse, eos baptizare, de quibus dubitabatur, num per regenerationis lavacrum ab originali culpa essent expiati, ne dicamus, Ecclesiam in eundem incidisse rebaptizantium errorem; quem toties detestata erat, & damnaverat, necesse est existimare, non aliter in ea dubietate Baptismum conferri voluisse, quam sub tacita, & mente concepta conditio-*